

Díky svému organizačnímu talentu stanul Vasilij Grigorjevič v čele armádní odstřelovačské skupiny. Měl několik žáků a ze všech se stali prvotřídní odstřelovači. Zbraněmi v ruce „Zajičat“ a „Medvíďat“ padali fašisté po stovkách a tisících (Zajcevovým žákům se na frontě přezdívalo „Zajičata“, zatímco Medveděv operoval s tzv. „Medvíďaty“).

Od těch časů uběhlo více než čtvrt století a je více než příjemným překvapením, že i dnes, na stránkách této knihy, dává Vasilij Grigorjevič Zajcev čtenáři lekce z vojenských schopností a odhaluje tajemství odstřelovačského umění. Myslím, že i Zajcevovy úvahy napomohou morálním kvalitám naší mládeže a mým mladým přátelům – příslušníkům ozbrojených sil, studentům univerzit, svazákům v továrnách, v kolchozech i v armádě – mohu jen a pouze doporučit: seznamte se s odvahou a statečností Vasilije Grigorjeviče Zajceva.

maršál Sovětského svazu Vasilij Ivanovič Čujkov²⁾

²⁾ Čujkov byl v září roku 1942 jmenován do čela 62. armády u Stalingradu. Jako velitel 8. gardové armády se později zúčastnil operací v Bělorusku a jeho jednotky vedly v dubnu roku 1945 útok na Berlín. Čujkov byl prvním spojeneckým důstojníkem, který se dozvěděl o smrti Adolfa Hitlera, a záhy poté měl tu čest přijmout z rukou generála Weidlinga kapitulaci německého hlavního města. Po skončení války byl čtyři roky (1949–1953) velitelem sovětských ozbrojených sil v Německu. Zemřel v roce 1982.

První kapitola Dětství a mládí

Na své dětství si pamatuje každý. Někteří na ta léta vzpomínají s hořkostí, někteří s nostalgií či pýchou – ach, jaké dětství jsem to měl! Nikdy jsem však neslyšel, že by někdo definoval, kdy vlastně začíná mládí a kdy vlastně končí. Co se mne týče, tak odpověď neznám. Proč? Nejspíš proto, že do dětství člověk vstupuje, aniž by o tom věděl, a nijak si to nepamatuje; zatímco přechod mezi dětstvím a věkem mladistvým je nejasný a zatížený typicky dětskou neschopností reflektovat dění kolem sebe. Ne náhodou se často mluví o „přerostlých dětech“. A kdy přesně se jim tak vlastně ještě říká, to je také těžká otázka. Samozřejmě, někdy narazíte na „dítě“, kterému je přes dvacet, ale to je sotva podoba dětství, kterou by se dalo chlubit.

Co si pamatuji, tak konec mého dětství ohlásila slova dědečka Andreje, který mě jednou vzal s sebou na lov, dal mi do ruky luk a několik podomácku vyrobených šípů a prohlásil: „V klidu zamíř a dříve se kořisti do očí. Už nejsi malý chlapec.“

Děti si rády hrají na dospělé, ale tohle nebyla žádná hra. Lesy byly plné skutečných divokých zvířat, ostražitých a hbitých, ne nějakých vymyšlených. Řekněme, že jste se chtěli podívat třeba na kozu – jaké má rohy nebo oči a tak. Museli jste se proto zamaskovat tak, aby vás viděla jako křoví nebo hromadu slámy. Museli jste bez hnutí ležet, nedýchat a ani nemrknout. Nebo když jste se plížili k zaječí noře, museli jste to zkusit ze strany po větru a ani stéblo trávy nesmělo pod vaší váhou zaševelit. Splynout se zemí, přimknout se k ní jako list javoru, postupovat tiše. Zajíce jste museli zasáhnout přesně mířenou ranou z luku, připlížit se, co nejbliže to jde – když budete daleko, mohli byste minout.

Dědové milují své vnuky ještě více, než otcové milují své syny. Proč tomu tak je, může vysvětlit pouze děd. Ten můj, Andrej Alexejevič Zajcev, pocházel ze starého loveckého rodu. Mne

si oblíbil ze všech nejvíc, podobně jako svého prvorozeného syna Grigorije, mého otce; otce jedné dcery a dvou synů. Já byl nejstarší, ale rostl jsem velmi pomalu, až se moje rodina domnívala, že navždy zůstanu nedochůdčetem, „malým pivem“. Ale děd mi moji výšku nikdy nepřipomínal a raději mi předával svoje rozsáhlé lovecké zkušenosti. Mé neúspěchy ho téměř doháněly k slzám, a když jsem viděl, jak moc mu na mně záleží, snažil jsem se mu odvděčit, jak to jen šlo – dělal jsem všechno, co mi řekl, a přesně tak, jak chtěl.

Naučil jsem se číst ve stopách zvířat, stejně jako bych četl v knize, sledoval jsem doupata vlků i medvědů a stavěl skrýše tak dobré, že mě ani děda nedokázal najít, dokud jsem se neozval. Můj dědeček byl z těchto mých úspěchů velmi šťastný a jednou, snad aby mi poděkoval za všechno tu snahu, podstoupil velké riziko – když jsme stopovali vlka, nechal zvíře přijít tak blízko, že ho mohl zabít dřevěnou palicí. Bylo to, jako by mi říkal: „Chlapče, dívej se a uč se, s jakou odvahou a klidem se musíš postavit nebezpečnému protivníkovi.“ A když mi pak vlčí kůže ležela u nohou, řekl: „Vidíš, jak nám to pěkně vyšlo? Ušetřili jsme kulku a kožich je bez jediné poskvrvny – tenhle bude prvotřídní.“

Nedlouho poté se mi podařilo chytit do lasa divokou kozu. Jak se rozběhla, když se jí lano zachytilo za rohy! Doslova mě vytrhla z úkrytu a vlekla mě mezi křovím, snažila se mi lano vyrvat z ruky, ale ne! Já se zachytil keře a držel se jako o život. Koza běhala zleva doprava, jednou keř oběhla, pak podruhé, a nakonec se zhroutil na kolena. Dědeček byl mým úspěchem více než potěšen. Byl jsem tak šťastný, že jsem se rozplakal, a on mi slzy slíbal z tváře.

Následujícího dne mi dědeček v přítomnosti mého otce, matky, babičky, sestry a bratra věnoval pušku – jednorannou brokovnici ráže 20. Byla to skutečná zbraň – vojenské náboje byly hezky seřazené v pásu, jednotné i brokové na střelení tetřevů. Stál jsem v pozoru a děda mi ji pověsil na rameno – byl jsem tak malý, že puška stála pažbou na zemi, ale už jsem nebyl dítě. Děti se přece skutečných zbraní jako tahle nesměly dotýkat.

Tenkrát mi bylo sotva dvanáct let, ale za ten jediný den jsem dokázal dospět. Ať mi říkají třeba malé pivo, já mám přes rameno opravdovou pušku! Psal se rok 1927, bylo to v domě mého dědečka

na břehu řeky Saram, v Jelenovském selsovětu ležícím v Jihouralské oblasti. Stal jsem se dospělým, nebo spíše samostatným lovcem. Můj otec při vzpomínkách na boje pod Brusilovovým velením vždycky říkával: „Využij každou kulku, Vasiliji. Nauč se střílet a neminout. To ti pomůže, a nejen proti čtyřnohým tvorům.“

Spolu s brokovnicí mi můj děd předal i moudrost tajgy, lásku k přírodě a své tvrdě nabyté zkušenosti. Někdy jen tak sedával na pařezu, kouřil domácí tabák ze své oblíbené dýmky a upřeně zíral na zem. A trpělivě mi vysvětloval, co znamená být lovcem: „Řekněme, jdeš do lesa něco ulovit,“ řekl. „Musíš si sundat čepici, abys slyšel všechno kolem sebe – musíš poslouchat, co se v lese děje, naslouchat rozmlouvám ptáků. Jestli uslyšíš klevetit straky, znamená to, že máš společnost. A někdy ne malou, takže se musíš připravit. Najít si dobrou pozici, být zticha a čekat – zvíře se blíží. Musíš ležet bez hnutí, nehnout brvou.“ Děda potáhl z dlouhé dýmky. „Když se pak vracíš z lovu,“ pokračoval, „počkej až po soumraku, aby tě s tvou kořistí nikdo neviděl. A nikdy se svými úspěchy nechlub, ať hezky mluví samy za sebe. Tak si budeš vždycky pamatovat, aby ses příště snažil ještě víc.“ Děd vždycky věděl, jak svá vnučata o něčem přesvědčit.

Své úlovky jsme vždycky brali do lovecké chaty, říkali jsme jí izba. Bylo to velké stavení a mohli je využívat pouze muži. Dědilo se na dvě části oddělené stěnou ze silných kmenů. Na jedné straně se spalo, na druhé jsme skladovali maso. Tento sklad byl v zimě plný zmrzlé kořisti. Pod stropem tak visely stovky ptáků, mrazem pěkně zakonzervovaných. Děda, já a můj bratranec jsme spali na dřevěných lavicích pokrytých vlčími kůžemi, zatímco pod lavicemi byly na hromádách kůže z dalších zvířat. Navíc tu byla ještě jedna postel, na které si děda přes den vždycky zdříml. Když pak nastal nějaký svátek spojený s hostinou, v *izbě* se shromáždilo všechno příbuzenstvo a pravidlo o zákazu vstupu žen bylo dočasně zapomenuto.

Můj děd vyznával své vlastní svaté a bohy. Nevěřil ve svaté ruského pravoslaví ani v Boha, kterého uctívala babička, ale ani jí z domu nevyhazoval ikony. V našem domě tak vedle sebe existovala dvě náboženství. Víra mé babičky kázala „nezabiješ, nepokradeš, ctít a poslouchat budeš otce svého i matku svou, a milosrdný Bůh